

CANAN ERASLAN
canan.eraslan@tg.com.tr

İki devin çocuklar gibi atışması

ABD Başkanı Trump, ikinci döneminde daha önce neredeyse hiçbir devlet başkanının yapmadığı şeyler yapıyor. Dün gece rüyasında gördüğünü, sabah dünyaya açıklıyor desem, çok da abes olmaz sanırım. Çin'i sarsmaya karar verdiği için yüzde 56'yla başladı, yüzde 145'e kadar varan gümrük tarifeleri açıkladı. Çin de yaklaşık aynı şekilde davranınca iki yaramaz çocuğun atışması gibi devam etti gelişmeler. Çin yüzde 125'e kadar çıktıktan sonra **"Bundan daha fazla artırma-yacağım tarifeyi"** dedi de saçma çocuk kavgası duruldu. Bu adımın ardından Tump da **"Canım yüzde 145 dediysek, orada kalacak değiliz"** anlamına gelecek açıklama yaptı ve iki taraf da müzakereye açık olduklarını cümle aralarına sıkıştırmış oldu da dünyayı sarsan gerilimde biraz olsun gevşeme sağlandı. Fakat hâlâ hiçbir şey belli değil...

Diğer tarafta ABD ile AB restleşmesi de tüm hızıyla devam ediyor. İki tarafın da eli güçlü ama ticaret kültürünün kökten değişeceğine gösteren restleşmeler birbirini izliyor. Geçtiğimiz günlerde IMF baş ekonomistin de söylediği gibi, İkinci Dünya Savaşı'ndan sora kurulan küresel sistem yerinden sarsılıyor ve yeni bir dönem başlıyor. Asla yarının belli olmadığı, tehlikeli ve öngörülemez bir dönem. Bugün olanın ya da söylenenin yarın bozulmayacağına garantisi hiç yok. Risk çok evet. E tabii riskin olduğu yerde fırsat ve avantaj da çok olur. İşte içinde bulunduğumuz büyük risk ortamında fırsatları değerlendirmek için, en büyük krizlerden alınırın akıyla çıkmış olan, ancak bugünlerde büyük sıkıntı içerisinde olan iş dünyasının tecrübesine ihtiyaç var.

ONLARA SERBEST, BİZE NEDEN VİZE?

İşte bu noktada, Türk **sanayisinin** kalbi olan İstanbul'da üretimin ve ihracatın belkemiği şirketlerin birliği olan **İstanbul Sanayi Odası'nın (ISO) Başkanı Erdal Bahçivan**'ın çok değerli tavsiyeleri var. **"Türk iş dünyası olarak köklü müzakere kültürüne sahibiz. Avrupa Birliği ile ABD arasındaki müzakerelerde biz de yerimizi almalıyız"** diyor Erdal Bey... 30 yıldır bir türlü Türkiye'ye avantaj hâlini almayan Gümrük Birliği'nin güncellenmesi şart ama bir adım ileri gidilmiyor. Fuarlara katılım sağlayan ama vize alamadığı için gidemeyen Türk **sanayicisi** gibi garabet bir durumu yaşıyan vize krizi de büyük bir açmaz. İşte bu çerçevede söyledikleri çok önemli **ISO Başkanı Bahçivan**'ın:

"Türk iş dünyasının en önemli ticaret partneri olan AB ile yaşanan ve artık kangren hâlini alan bir vize krizi var. Küresel ticaret sisteminin altüst olduğu ve tüm dünyada pazarlık siyasetinin öne çıkacağı bir dönemde bu konu artık ertelenemez bir hâl aldı. AB Türkiye için çok önemli bir ihracat pazarı olmakla beraber, Türkiye de AB için beşinci büyük ihracat pazarı. Ancak, Türkiye'nin bu ekonomik gücünün yanına bile yaklaşamayan bazı ülkeler maalesef AB'ye vizesiz seyahat ederken; AB ile 30 yıllık bir gümrük birliği bulunan ülkemizin vatandaşları, vize alabilmek için aylarca beklemek zorunda kalıyor. Artık hem ABD pazarında oluşabilecek fırsatları değerlendirmek hem de başta vize sorunu olmak üzere, AB ile Gümrük Birliği, Serbest Ticaret Anlaşmaları gibi tüm konularda yaşanmakta olan sorunları kalıcı olarak çözüme kavuşturabilmek için çok daha güçlü bir müzakere süreci yürütmek zorundayız. Bizler hâlihazırda köklü bir müzakere kültürünün içinden gelen iş dünyası temsilcileri olarak bu işi zaten yıllardır âdeta doğal bir refleks olarak hayatımızın farklı dönemlerinde yapmaktayız. Bu nedenle, iş dünyasının, **sanayicilerimizin ve ihracatçılarımızın bu süreçte yapılacak tüm pazarlıklarda güçlü bir şekilde masada yer alması gerekiyor."**

Evet, her cümlesine katılıyorum Sayın Bahçivan'ın... Türk iş dünyasının küresel ekonomide çok saygın bir yeri var. Siyasetin de bu önemli gücü kullanması ve **'lobi'** gücünü arkasına alması için önemli bir fırsat barındırıyor bu dönem...

Finansman krizi derinleşirken KGF rafa kalktı!

Faizlerin yeniden artışa geçmesi, işletmelerin krediye erişimde yaşadığı sıkıntıyı daha da artırdı. İş dünyası temsilcileri, KGF desteğinin acilen uygulamaya geçirilmesini istiyor

Enflasyonla mücadele sürecinin uzaması ve yakın dönemde yaşanan siyasi gerilimlerin ardından faizlerin yeniden yükselmesi, iş dünyası cephesinde özellikle finansman darboğazı uyarılarıyla karşılık buluyor. Bu süreçte özellikle KOBİ'lerin enflasyonla mücadelede "bedel ödemenin sınırına geldiği"ne dikkat çekilirken, iş dünyası temsilcileri Kredi Ganti Fonu (KGF) mekanizmasının acilen devreye alınması gerektiğini dile getiriyor. EKONOMİ gaze-

tesine konuşan reel sektör temsilcileri, başta küçük ve orta ölçekli işletmeler olmak üzere firmalara finansman desteği sağlanmaması halinde üretim faaliyetlerinin kesintiye uğrayabileceği, tahsilat sorunlarının büyüyeceği ve ödemelerin yapılamayacağı uyarısında bulunuyor. İşletme sermayesi olarak kullanılmak üzere sağlanabilecek KGF desteğinin, faiz avantajından çok teminat sorununda da önemli bir rahatlama yaratabileceği belirtiliyor. **MERVE YİĞİTCAN/03**

KGF paketi ne oldu?

İş dünyası temsilcileri, reel sektörün talebi doğrultusunda kısa süre öncesine kadar KGF desteğine yönelik yeni bir paketin hazırlandığını ve uygulamaya geçirileceğini duyurmuştu. Ancak, Merkez Bankası'nın faiz artışı ve ilave parasal sıkılaştırma kararının ardından, hazırlanan paketin rafa kaldırıldığı öğrenildi. Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilileri ise, EKONOMİ gazetesinin konuya ilişkin sorusuna yanıt vermedi.

Sektörlerden tedarik zincirinin kopmaması için "KGF" çağrısı

MERVE YİĞİTÇAN

Eriyen kârlar ve nakit akışı sıkıntısı reel sektörde finansman darboğazını derinleştirirken, birçok sektörden işletme sermayesi ihtiyacının karşılanması için acil KGF çağrıları yükseliyor. Aksi halde işlerin daha da kötüye gideceğini söyleyen iş dünyası temsilcileri, tedarik zincirinin aksaması adına da özellikle küçük ve mikro imalatçılar için bir paket gerektğine işaret ediyor. EKONOMİ'nin edindiği bilgiye göre ekonomi yönetiminin bir KGF paketi üzerinde çalıştığı, ancak son dönemde siyasi gerilimler sonrası artan sıkılaştırma önlemleriyle bir süre rafa kaldırdığı öğrenildi. Bakanlıktan konuya ilişkin henüz yanıt gelmedi.

FAYAT: TEMİNAT KALDIRACI OLUR

TOBB Hazır Giyim ve Konfeksiyon Sanayi Meclisi Başkanı Şeraf Fayat TCMB tarafından açıklanan son önlemlerin iş dünyası için daha fazla sıkılaştırma anlamına geldiğini, bu kararlarla TL karşılıklarının artırıldığını, bunun da ticari kredi maliyetlerini daha da yukarı çekeceğini ifade etti. Finansmana ulaşım sorunlarının arttığı son dönemde hazır giyim sektöründe KGF beklentisinin de arttığına işaret eden Fayat, "Çok hızlı bir şekilde işletme sermayesi olarak kullanılmak üzere KGF talebimiz var. KGF'ye de iki türlü bakmak lazım. Faizin daha avantajlı olmasıyla beraber, KGF'nin teminat boşluğunu karşılaması da söz konusu. Teminatı dolan, yeni teminat alamayanlara bu KGF kaldırıcıyla yeni bir teminat oluşturuyoruz. Yani faizden ziyade teminat kaldırıcı olması daha kıy-

Reel sektörde özellikle mikro ve küçük imalatçıların yılsonunu çıkarabilmesi amacıyla acil KGF desteği çağrıları yükseliyor. İş dünyası, ekonomi yönetiminin bir süredir yeni KGF paketi üzerinde çalıştığını, ancak son sıkılaştırma adımları nedeniyle paketin 'şimdilik' rafa kaldırıldığını belirtiyor.

metli. Dolayısıyla şu anki durumda bir KGF kredisinin faizi yüksek olsa bile kaldırıcı sayesinde oluşacak ek teminatın daha kıymetli olacağına inanıyoruz" dedi.

ÖNDER: DOĞRU YERE ULAŞMALI

Züccacıyeciler Derneği (ZÜC-DER) Başkanı Burak Önder, Türkiye'de çoğu şirketin özsermaye sorunu ile doğduğunu, bunun tezahürü olarak da işletme sermayesine her zaman ihtiyaç duyduğunu hatırlatırken, hem ulaşım hem de kalite bakımından finansman so-

runlarının yaşandığı bu dönemde bu ihtiyacın arttığını anlattı. Sektörlerin büyük bir umutla KGF paketi beklediğini söyleyen Önder, geçmişte KGF'nin bazı firmalarca kötüye kullanıldığını da hatırlatarak şöyle konuştu: "Bu nedenle yeni KGF kredisinin faturaya bağlanması mantıklı olabilir. Tabii KGF gibi desteklerde en önemli şey ihracatta ve sanayide kılcal damarlara kadar bu desteğin ulaşması, kredinin doğru yerlere gitmesi... Bu noktada bankalar dikkatli olmalı. Bankalar KGF gibi

limitleri genellikle ihtiyacı olmayan, en çok güvendikleri müşterilerine veriyorlar. Bu sefer de istenilen yerlere destek ulaşmıyor. Şu anda dünyada tüm dengeler değişmiş durumda. Bir yandan da Türkiye'nin, kendisinden dolayı, pahalı kaldığı bir dönemdayız. Dolayısıyla firmalara bir muhakkak cansuyu gerekiyor."

ÇETİN: MALİYETİ %30 OLMALI

Ayakbaşı sektöründe faaliyetlerde bulunan İSO Yönetim Kurulu Üyesi Hüseyin Çetin, ticari

kredi maliyetlerinin yüzde 55-65 arasında olduğunu, olası bir KGF paketinde maliyetin yüzde 44 civarında olacağını tahmin edildiğini belirterek, "Bugünkü koşullarda sanayicinin yüzde 44 faizle paraya ulaşması, yatırımını koruması yine çok zor. Genel giderler inanılmaz fazla. KGF kredisi maliyeti yüzde 30 civarında olmalı. Eğer böyle olursa o zaman KGF sanayicinin bu zorlu dönemi atlmasına destek olabilir" dedi. Çetin, emek yoğun sektörlerde firmalara verdiği kişi başı 2500 TL'lik SGK desteğinin yerine, uygun maliyetli bir KGF paketi ile sanayiciyi desteklemesinin daha yararlı olduğunu sözlerine ekledi.

Önel: Pandemi dönemindeki gibi bir tablo ile karşı karşıyayız

İstanbul Tüccarlar Kulübü Başkanı İlker Önel, geçen yılın ikinci yarısından bu yana, iç talebi yavaşlatan önlemlerin etkisiyle reel sektörün işletme sermayesinin ciddi anlamda eksilere düştüğünü, operasyonel maliyetlerini çıkaramaz hale geldiğini dile getirdi. İstihdam kaybının, kapanan ya da devreden mikro ve küçük işletme sayısının ciddi oranda arttığını vurgulayan Önel, "Politika yüzde 42,5 iken, reeskont kredisi oranında yüzde 34-35'lerde bir sıcak para hacim etkisi yaratacağı. En azından işletmeleri yılsonuna kadar rahatlatıcağı. Bununla ilgili çok girişimimiz oldu ancak sonuç alamadık" dedi. Son dönemde yaşanan gelişmeler sonrası alınan sıkılaştırma önlemleriyle ticari kredi maliyetinin çok yukarılara

çıktığını dile getiren Önel, şöyle devam etti: "Bugün bankaya gidip yüzde 55-60 ile kredi kullanmak istediğinizde bırakın anaparayı faizini bile ödemekte zorlanırsınız. Reel sektörün yüzde 35-36 ile Hazine destekli KGF'ye ihtiyacı var. İmalat sektörüne öncelikle kullanılmalı. İmalattaki mikro ve küçük işletmeler, orta ve büyük firmaların tedarik zincirinin çok önemli halkalarından. Bu işletmeleri kaybederseniz yarın tedarik zincirinde çok önemli sorunlar olacak. Bu kez de arz tarafından bir enflasyon yaşanabilir. Bir an önce önlem alınmalı. Şu anda tıpkı pandemi dönemindeki gibi bir tablo var; vadeler uzadı, alacak tahsilatlarında sıkıntı var, çekler ödenmiyor, bankalar kredi vermiyor."

PolitikAnaliz

İbrahim
ÜNALMIŞ

ibrahim.unalmis@dunya.com

İyimser değil
gerçekçi olmalıyız

Bir süredir bu köşede son aylarda ekonominin yavaşladığını dile getiriyoruz. Bu ortamda enflasyonun gerilemesi ve faizlerde düşüş senaryosu ile yaz aylarında ekonomide rahatlama olacağı Mart ayı başında hâkim bekleniydi. Fakat, yurt içi siyasi gerilimin artması ve Trump 2.0 politikaları neticesinde ülke risk primi arttı ve 50 milyar doların üzerinde rezerv kaybı yaşandı. TCMB Türk lirasının değerini savunmak için para politikasında tekrar sıkılaşmaya gitti. Ticari kredi faizleri tekrar %60 seviyesini geçti. Hazine tahvillerinin getiri eğrisine baktığımızda Kasım 2024 seviyesinin üzerinde faiz oranları ile karşılaşacağız.

Oluşan tahribatın etkilerini son açıklanan öncü göstergelerde de görmeye başladık. BloombergHT tüketici güven endeksi Aralık 2024'te gördüğü zirvenin yaklaşık 6 puan gerisinde 72.2 olarak açıklandı.

Çalışan sayısı düşüyor

Üretimin öncü göstergesi olan ve ISO tarafından yayımlanan imalat sanayi satın alma yöneticileri endeksi (PMI) bir önceki aya göre değişmeden 47.3 seviyesinde açıklandı ve daralma bölgesinde kalmayı sürdürdü. Endekse ilişkin sonuçlara göre üretim ve siparişlerde düşüş devam etti. TL'nin Mart ayında ABD doları karşısında %5 civarındaki değer kaybı üretim maliyetlerini etkiledi ve girdi maliyetleri son bir yılın en yüksek seviyesine çıktı. Çalışan sayısı üst üste beşinci ay düşüş kaydetti.

TÜİK tarafından açıklanan Mart ayı istihdam raporuna göre manşet işsizlik 0.3 puan düşüşle %7.9'a geriledi. Fakat bu veri istihdam piyasasındaki gerçekleri yansıtmıyor. Geniş tanımlı işsizlik olarak adlandırdığımız göstergeler %28.8 ile tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaştı.

Bahçeşehir Üniversitesi, Finansal Araştırmalar Merkezi bünyesinde hesapladığımız finansal koşullar endeksi Nisan ayında tekrar daralma bölgesine geçti. Şubat ve Mart aylarında ekonomik aktiviteyi destekleyici konumda seyrederken tekrar daraltıcı konuma geçmesi önümüzdeki dönemde finansal koşulların ekonomik aktiviteyi baskılamaya devam edeceği anlamına gelmekte. Finansal koşullar endeksi 2023 yılının sonunda daraltıcı bölgeye geçmişti. Fakat o dönemde iç talep güçlüydü. Dolayısı ile ekonomik aktivite üzerindeki daraltıcı etkisini görmemiz zaman aldı. Mevcut durumda ekonomik aktivite zayıflamakta. Bu ortamda finansal koşulların tekrar sıkılaşmasının ekonomik aktivite üzerindeki daraltıcı etkisi daha fazla olacaktır.

Gerçekçi olunması gereken dönem

Yurt içi talep yavaşlarken dış ticarete ilişkin olumlu veriler gelmiyor. Ticaret Bakanlığı tarafından açıklanan geçici dış ticaret verilerine göre Nisan ayında ihracat %8.5 artış ile 20.9 milyar dolara ulaşırken ithalat %12.9 artış ile 33 milyar dolar olarak gerçekleşmiş. Geçtiğimiz yılın ilk 4 ayında ihracatımız 83 milyar dolar seviyesindeyken bu yıl 86.2 milyar dolara yükseldi. Bu haberi bardağın dolu tarafı olarak görebiliriz. Bardağın boş tarafında ise ithalatımızın 113.2 milyar dolardan 120.8 milyar dolara artmış olması var.

Geldiğimiz noktada iyimser olmaktan ziyade gerçekçi olmamız gereken bir dönemdeyiz. Bahar ve yaz ayları ekonomi politikalarında atılması gereken adımların hızlı bir şekilde devreye sokulması için kullanılmalı. Bu dönemi temenniler ile geçirirsek sonbahar aylarından itibaren daha zorlu koşullar ile karşılaşabiliriz.

Prof. Dr.
MELİH BAŞ

BUGÜN ülkemizin dört bir yanında UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) 'Somut Olmayan Kültürel Miras Çizelgesi' nin bir kalemi olan Hıdırellez şenlikleri yapılabilmektedir. 2003 tarihinde UNESCO'nun kabul ettiği 'Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi' ni ülkemiz ise 2006'da kabul etmiştir. Sözleşmeye göre oluşturulan 'Somut Olmayan Kültürel Miras Listeleri' vardır.

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS OLARAK HİDRELLEZ

Hıdırellez, 2017'de Türkiye ve Makedonya ortaklığında çok uluslu dosya olarak 'İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Çizelgesi'ne kaydedilmiştir. Bahar Kutlamaları: Hıdırellez; sözlü gelenekler ve anlatımlar, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler, doğa ve evren ile ilgili bilgi ve uygulamalar olmak üzere somut olmayan kültürel mirasın dört alanını kapsamaktadır.

Şenlik Türkiye'de Hıdırellez vb. isimlerle ve Makedonya'da Hıderlez vb. isimlerle anılmaktadır.

Hıdırellez, Hıdır (Hızır?) ve İlyas'ın toprağın ve suyun koruyucusu olarak insan-

Hıdırellez, bolluk ekonomisi ve ekonomik güven

lara yardım ettiklerine, yılda bir defa 6 Mayıs'ta bir araya geldiklerine inanılmaktadır. 6 Mayıs günü doğanın uyanışı olarak kabul edilir ve Bahar günü olarak kutlanır. Hıdırellez iki ülkede de çeşitli etkinliklerle (Hıdırlık denilen mestire yerlerinde) kutlanmaktadır. Hıdırellez doğanın uyanması evreni canlandıran güneşin dünyadaki uzantısı ateşle kutlanır.

Hıdırellez'de İlyas gölgede kalırken Hızır motifi öne çıkmıştır. Hıdırellez Bayramında yapılan gösteriler hep Hızır ile ilgilidir. Neden olarak İslam öncesinde kültürleri kutlanan insanüstü varlıkların daha çok Hızır'ın kişiliğinde bütünleşmesi olarak gösterilmektedir.

HİDRELLEZ VE BOLLUK

Bütün bu uygulama ve ritüeller sonrakı yılın bolluk, bereket, sağlık, huzur ve mutluluk içinde geçmesi için yapılan dileklerle dayanmaktadır. Hıdırellez, doğayla barışık olma ve onlardan yararlanma dileğini yansıtmaktadır. Ateş kültü bereket - bolluk sembolüdür.

Hıdırellez'de bereket, bolluk ve uğura yönelik inanç ve âdetler de mevcuttur. Kimileri şöyledir:

Kapı, pencere, ambar ve yiyecek kaplarının ağzı açık bırakılır. / İçinde para bulunan kaseler gül dalına asılır veya dibine bırakılır. Bu paralar ertesi gün alınarak cüzdanlarda saklanır ve yıl boyunca harcanmaz. / Meyve vermeyen ağaçlar balta ile korkutulur. / Karınca yuvalarından alınan toprak saklanır. Bu toprak para cüzdanlarına da konabilir, evdeki erzaklara da katılabilir. / Evlere yeşil dallar asılır. / Sabah erkenden bitkilerin üzerindeki çiğlerden toplanarak sütün içerisine bir iki kaşık konur. Mayıs sütünü yağurda dönüştürmesi 'Hızır'ın gelmesi, 'elini değdirmesi' şeklinde yorumlanmaktadır. / Un tahtasına un ele-

nir, ertesi sabah unun üzerinden iz varsa Hızır'ın üzerinden geçtiğine, evden bolluk, bereketin eksik olmayacağına inanılır.

Hıdırellez'deki mal, mülk ve servet talebine yönelik inanç ve âdetlerden kimileri ise şöyledir:

Dileklerin kum, taş, tuğla, tahta vb.'den örnekleri yapılır ve 5 Mayıs gecesi gül ağacının dibine bırakılır. / Ev sahibi olmak isteyenler gül dalının altına ev makiyeti yaparlar. / Para sahibi olmak isteyenler gül dalına para bağlarlar.

GÜNÜMÜZDE BOLLUK EKONOMİSİ

John Kenneth Galbraith, İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan refah toplumunu ele aldığı 'The Affluent Society (Bolluk Toplum)' başlıklı kitabıyla dünyada yankı bulmuştu. Galbraith bu yapıtında ABD toplumunun sahip olduğu bolluk veya varlığın, insanların yaşam standartlarına nasıl yansıdığını ve yerleşik iktisat düşüncesinin bu varlığı analiz ederken neleri gözden kaçırdığı konusundaki eleştirilerini ortaya koymuştur.

Galbraith'in 'toplum içinde yerleşmiş yönlendirici düşünceler' olarak tanımladığı 'geleneksel akıl (conventional wisdom)' kavramı; tüketici egemenliği efsanesi balonunu patlattığı ve 'bağımlılık etkisi (dependence effect)' adını verdiği ve tüketicilerle üreticiler arasındaki ilişkileri inceleyen kavramı bolluk toplumunun önemli unsurlarındandır. Galbraith kamusal gereksinimlerle özel gereksinimlerin giderilmesi arasındaki dengesizliklerin toplumsal düzende de bir dengesizlik meydana getireceğini vurgulamaktadır. Yani Galbraith toplumda

oluşan zenginliği ele alırken, sosyal dengesizlik sorununun bu zenginliğin neresinde durduğuna dikkat çekerek bir sosyal denge teorisi ortaya koymuştur.

Galbraith'e göre iktisadi güvensizlik ile üretimin artırılması arasında sadece bir tutarlılık değil, ayrıca vazgeçilmez bir bağ vardır.

TÜRKİYE'DE İKTİSADİ GÜVEN(SİZLİK)

Ülkemizde iktisadi güven endekslerine (geçimliliksel zincirin halkaları olan tedarik-üretim-dağıtım-tüketim bağlamında) bakalım.

Tedarik işlevinin yürütmesel alt işlevi olan satınalmaya bakalım. **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri (PMI) Endeksi** bunun için iyi bir göstergedir. Bu endeks 13 aydır bozuluyor, kader! Endeks eşik değer olan 50'nin altında seyretilmekte ve Nisan 2025'te de 47,3 puana demir atmış! Gıda üretimi dışında tüm kesimler kötümser, hele tekstilde durum alarga (:bir geminin veya deniz aracının bir yere yavaşlamış olarak açlıkta bulunması, durması, yatması)! Şirketler zorlu dış piyasa koşullarına ve talepteki durgunluğa dikkat çekmişler. Kismetsizlik!

Ekonomik güven endeksi kapsamında bir de zincirin son halkasına yani tüketici güven endeksinde bakalım. TÜİK ve Merkez Bankası işbirliği ile yürütülen Tüketici Eğilim Anketi'nden hesaplanan Tüketici Güven Endeksi, tüketici güveninde düşüşe işaret ediyor! Bu endeks 100'den büyükse tüketici iyimser, küçükse tüketici kötümser anlamına geliyor. Endeksin 100'ün üstüne çıktığını görürsek şenlik yaparız. Neyse seyrete bakalım: 2023 Mayıs'ta 91,1 olan bu endeks Nisan 2025'te 83,9'a dek inmiş! Endeks 2024 boyunca da zaten 75-81 aralı-

ğında tahterevalli tahtası gibi! Nedenini B. Brecht 'Tahterevalli' şiirinde güzelce anlatır! (1)

Ülkemizdeki iktisat politikaları (vergiler, bütçe, enflasyon, faiz vb.) ile tüketici güven endeksi arasında hem uzun hem de kısa dönemde bir ilişki varlığı mevcuttur.(2)

Demek ki, iktisat politikaları yanlış! Tedarikten tüketime dek! Arkadan çalan müzik mi? Ha, o Soner Olgun'un şarkısı: Herşey değişmeli herşey! (3) Hıdırellez de Dodan ile birlikte ünleymeli mi: Yetiş ya Hızır! (4)

(1): Şiir şöyle:
İyiye görüyorum artık düzeni. / Orada, bir avuç insan oturuyor yukanda, / aşağıda da bir çok kişi. / Ve bağmıyor yukardakiler aşağıya: / 'Çıkan buraya gelin ki, hepimiz olalım yukanda.' / Ama iyiye gözledüğünde görüyorsun, / neyin saklı olduğunu / yukardakilerle, aşağıdakiler arasında. / Bir yol gibi gözüküyor ilk bakışta. / Yol değil ama. / Bir tahta bu. / Ve şimdi görüyorsun açıkça: / Bu bir tahterevalli tahtası. / Bütün düzen bir tahterevalli aslında. / İki ucu birbirine bağlmı. / Yukardakiler durabiliyorlar orada, / sırf ötekiler durduğundan aşağıda. / Ve ancak; aşağıdakiler, aşağıda oturduğu sürece / kalabilirler orada. / Yukanda olamazlar çünkü, / ötekiler yerlerini bırakıp çıksalar yukan. / Bu yüzden isterler ki; / aşağıdakiler sonsuza dek / hep orada kalsınlar. / Çıkmasınlar yukarı. / Bir de, aşağıda daha çok insan olmalı yukardakilerden. / Yoksa durmaz tahterevalli. / Tahterevalli. / Evet, bütün düzen bir tahterevalli.

(2): Bkz.: Tuba Gökmen, İktisat Politikalarının Tüketici Güveni Üzerindeki Etkileri, Özgür Yay., 2022.

(3): Şarkının sözleri şöyle başlıyor: Var mısın ey arkadaş, gökde yelken açmaya / Var mısın ey arkadaş, dalga dalga çıkmaya / Var mısın ey arkadaş, güneşle kucaklaşmaya / Var mısın ey arkadaş, bu dünyaya razı olmamaya / Herşey değişmeli, herşey! Herşey değişmeli

(4): <https://www.youtube.com/watch?v=QRz0VAX6Bng>

İSO Türkiye İmalat PMI Nisan'da Değişmedi: 47,3

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi), Nisan ayında bir önceki aya göre değişim göstermeyerek 47,3 seviyesinde gerçekleşti. Eşik değer olan 50'nin altında kalan bu değer, sektördeki yavaşlama eğiliminin 13. aya ulaştığını gösteriyor.

Zorlu Dış Koşullar ve Talep Durgunluğu Üretimi Negatif Etkiliyor:

- Üretim: Üst üste 13. kez yavaşlama kaydetti. Firmalar, zorlu dış piyasa koşulları ve talepteki durgunluğa dikkat çekti.
- Yeni Siparişler: Hem toplam hem de yurt dışından alınan yeni siparişlerdeki daralma ikinci çeyreğin başında hız kesti ancak talep koşulları durgunluğunu sürdürdü.
- İstihdam ve Satın Alma: Yeni siparişlerdeki yavaşlamaya bağlı olarak firmalar istihdamı beşinci ay, satın alma faaliyetlerini ise on ikinci ay azalttı.
- Stoklar: Firmaların stok seviyelerini azalttığı görüldü.

Tedarik Zincirinde İyileşme, Enflasyon Baskısı Artıyor:

- Tedarikçi Teslimatları: Girdi talebindeki durgunluk nedeniyle tedarikçilerin teslimatları üst üste ikinci ay hızlandı. Bu, Aralık 2022'den bu yana en belirgin iyileşme oldu.
- Girdi Fiyatları: Türk lirasındaki değer kaybı ve ham madde maliyetlerindeki yükselişle girdi fiyatları enflasyonu son bir yılın en yüksek düzeyine çıkı.
- Satış Fiyatları: Girdi maliyetlerindeki artış, nihai ürün fiyatlarında enflasyonun ivme kazanarak son yedi ayın en yüksek düzeyine

çıkmasına neden oldu.

S&P Global Yorumu:

S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, belirsiz uluslararası ekonomik ortamın Türk imalatçıları için zorluklara eklendiğini belirtti. Ancak bazı göstergelerdeki iyileşme sinyallerinin, sektörün önümüzdeki aylarda potansiyel olarak büyüme bölgesine yaklaşabileceğine dair umutları artırdığını ifade etti.

Sektörel PMI'da Genel Düşüş Eğilimi:

İstanbul Sanayi Odası Türkiye Sektörel PMI raporuna göre, yılın ikinci çeyreği yeni siparişlerde genele yayılı bir ivme kaybıyla başladı. Genişleme bölgesinde kalan tek sektör gıda ürünleri oldu.

Birçok sektörde üretim ve istihdam düşüş sergilerken maliyet baskıları genel olarak güçlendi. Tedarikçi teslimat süreleri çoğu sektörde kıaldı.

- Yeni Siparişlerde Düşüş: Gıda ürünleri hariç tüm sektörlerde yavaşlama görüldü, en belirgin düşüş tekstil ürünlerinde yaşandı.
- Üretimde Yavaşlama: Tekstil ürünlerinde en sert yavaşlama görülürken, üretimi artan tek sektör gıda ürünleri oldu.
- İstihdam Azalışı: Tekstil ürünleri başta olmak üzere sekiz sektörde çalışan sayısı düştü.
- Girdi Maliyetleri Yükseliyor: On sektörden sekizinde girdi enflasyonu arttı, en hızlı artış kara ve deniz taşıtlarında kaydedildi.
- Satış Fiyatlarında Artış: En keskin yükseliş ağaç ve kağıt ürünlerinde görülürken, tekstil firmaları fiyatlarını düşürmeye devam etti.

İHA

İmalat PMI 47,3 oldu

İstanbul Sanayi Odası
(İSO) Türkiye İmalat PMI
(Satın Alma Yöneticileri En-
deksi) anketinin Nisan 2025
dönemi sonuçları açıklandı.
Eşik değeri olan 50'nin üze-
rinde ölçülen tüm rakamların
sektörde iyileşmeye
işaret ettiği anket sonuçla-
rına göre, manşet **PMI en-**
deksi Nisan ayında bir
önceki aya göre değişim göster-

mayerek 47,3 seviyesinde gerçek-
leşti. (İHA)